

x

Kronika.

x

vesoljstva, se nam zdi bolj daleč kot skrbi Shakespeareovih marionet v «Komediji zmešnjav». Tragedija gre skozi nas, pa je ne čutimo kot bi jo morali.

Gotovo pa je, da Kosor strese in razgiblje, kar je dejal Przybyszewski. Pa ne v celoti — posamezne scene so to. V celoti sta obe imenovani drami bolj miselna, kot estetična stvaritev. V pbsameznostih je Kosor močen mislec, tudi zamišljeni sta obe deli drzno, toda če primerjamo v svetovni literaturi dela demonične vsebine, sta obe Kosorjevi drami vendarle papirni figuri, z lepo miselnostjo popisani. Kot da ekspresionizem ne more dati velikega dela, kot da je njegova neposrednost tragična ironija! Beži pred jasno obliko — njegova duševnost pa se izgublja — v besedah. Sicer pa bi bila končna sodba: V «Požaru strasti» je Kosor v simbol in misel položil toliko teže, da se vse šibi. Tu se je izpisal in ubil. Obedve drugi drami sta varijacija prve in veliko hotenje one-mogle sile.

France Koblar.

Kunaver Pavel: Na planine! Ljubljana. Učiteljska tiskarna. 1921. 8°.

Knjiga je v resnici zelo dober vodnik za turiste; v nji podaja avtor izčrpna navodila v vsakem pogledu onim, ki si gor ne ogledujejo samo «od spodaj», ampak ki tudi gredo na nje. V poglavju o pomenu turisticke v naravnost pesniškem jeziku opisuje vpliv turisticke na človeško telo in duha; posebno zaradi tega kliče na glas: «Pošljite mladino v planine!» Posebe za mladino, za početnike turisticke, so napisana poglavja, v katerih jih opozarja na vsako malenkost glede telesa, hrane, obleke, opreme itd. Tudi opozarja turiste na nevarnosti, ki pretijo v naravi, in vsled katerih lahko ponesrečijo (pok. Petrič).

Dasi smatramo planinstvo kot šport, bi bilo vendar potrebno, da bi bil pisatelj dal nekoliko migljajev, kako je treba gledati planine, oziroma vso ono visoko naravo z znanstvenega stališča. Pravim «migljajev» in ne mogoče obsežnih »navodil«, s katerimi bi prekoračili meje svoje knjižice. Brez dvoma pa bi bilo koristno, če bi bil vsaj v glavnih črtah označil kamenje, iz katerega je sestavljeno naše gorovje, koristno tudi za turista, če bi si ga označil na svoji karti ali prinesel v malih koščkih domu. Koliko bi turistu koristila busola, da bi zanjo določeval smer brazdenja in padanja geoloških plasti in si vse to zabeležil na karti in v svojih zapiskih! Trebalo bi turista opozoriti na floro, na mejo med gozdom in posameznim drevjem, na mejo snega, ledenike itd.

Knjigi so dodane mnoge ilustracije, ki so naravnost sijajne; izdelane so po fotografijah znanega ne amaterja, ampak umetnika J. Kunaverja (dve po fotografijah pokojnega B. Brinška). Vso hvalo tudi «Učiteljski tiskarni», ki je, kolikor je to danes mogoče, knjigo naravnost vzorno opremila. A. Gavazzi.

Kronika.

Zborovanje delegatov čeških in južnoslovanskih akademij ter učenih društev v Zagrebu. Od 28. do 31. oktobra so zborovali v Zagrebu pod okriljem Jugoslovenske akademije delegati češkoslovaških in južnoslovanskih akademij in učenih društev, da se dogovorijo o smernicah skupnega dela. Na zborovanje je bilo povabljen tudi mlado «Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani». Povabilo našega «Znanstvenega društva» je pokrenil takratni tajnik Jugoslovenske akademije, g. univ. prof. dr. Juraj Majcen, ki je bil v počitnicah o priliki sestave zajedničke uredbe za filozofske fakultete vseh univerz naše kraljevine nekaj dni v Ljubljani ter zvedel, da se tako društvo v Ljubljani snuje (glej «Jugoslovansko Njivo» št. 32., str. 499.).

Zborovalo je trinajst oficijalnih delegatov: za Češko akademijo znanosti in umetnosti K. Kadlec in A. Mrazek, za Česko společnost nauk J. Bidlo, za Jugoslovensko akademijo v Zagrebu T. Maretić, J. Majcen, G. Janeček, G. Manojlović, ter tajnika Gj. Körbler in Kostrenčić, za Srpsko kr. akademijo nauka J. M. Žujović, A. Belić ter L. Stojanović, za »Znanstveno društvo« jaz. Udeleževali so se pa dela v sejah zelo marljivo tudi drugi člani Jugoslovenske akademije v Zagrebu.

V ospredju so bile tiste točke iz zajedniškega češkojužnoslovenskega programa, ki so jih že pred sestankom predložili Čehi: 1.) izdavanje skupne češkojužnoslovenske znanstvene prirodoslovne bibliografije v francoskem jeziku; 2.) skupno izdavanje slavističnega znanstvenega časopisa; 3.) prirejanje znanstvenih kongresov prirodoslovcev, slavistov in sploh filologov; 4.) skupna biološka postaja. — Točka 2.) pa je postala med tem brezpredmetna, ker se je že bilo ustanovilo v Pragi izven okrilja akademije slavistično glasilo »Slavija« pod uredništvom O. Hujerja in M. Murka. Pač pa so priglasili posamezni delegati vrsto stvari, ki bi po sodbi njihovi ali korporacije, ki jih je delegirala, naj postale del skupnega češkojužnoslovenskega znanstvenega programa; 5.) nadaljevanje Bernekerjevega etimološkega slovarja; 6.) izdanje cerkveno-slovanskega slovarja; 7.) nadaljevanje enciklopedije slovanske filologije, ki je vsled razmer na Ruskem prestala; 8.) izdanje realnega leksika k slovanskim starožitnostim in narodopisju; 9.) izdanje gradiva k zgodovini slovanske filologije; 10.) nadaljevanje petrograjskih izdaj spomenikov; 11.) sodelovanje v umetniškem pravcu; 12.) povest slovanske filozofije; 12.) dober češko-hrvatski in hrvatsko-češki slovar itd.

Takoj v začetku zborovanja se je ob splošnem odobravanju vseh navzočih naglasila potreba, da se razširi započeta medakademična akcija tudi na slične institucije drugih slovanskih narodov, čim nastopijo ugodne prilike. Zaključki v smeri bližnje realizacije skupnega češkojužnoslovenskega znanstvenega dela, ki jih predložijo delegati svojim korporacijam v osvojitve, so se dali formulirati seveda samo v okviru oficijalnega programa instrukcij in sestave delegatov; izjavlja se želja in gotovost, da se lotijo označene akademije in učena društva sporazumnega dela ob nalogah, ki bi se morale in mogle izvršiti zajednički; v principu se sprejme predlog o izdavanju skupne prirodoslovne bibliografije v kakem svetovnem jeziku; akademije in učena društva, ki so v zvezi slovanskih akademij, naj prirejajo stalne letne širje ali ožje sestanke predstavnikov raznih znanstvenih strok, napravijo za te sestanke pravilnik, odberejo enega ali dva člana, ki bodo tvorili medakademijski odbor za organizacijo teh sestankov, ter stopijo v zvezo s svojimi vladami glede gmotne pomoči; »vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev se naprosi, da napravi na Jadranu čim prej biološko postajo, obenem pa vzame v oceno tudi predlog Čehoslovakov, da sodelujejo pri tem podjetju«; umetniški oddelki zainteresiranih institutov naj stopijo v ožje pogovore, kako bi se dalo doseči skupno delo zlasti v smeri proučevanja narodnih umetnin in prirejanja umetniških izložb; člani ene korporacije naj dobijo strokovne publikacije druge korporacije itd. Ostali predlogi pridejo v pretres na eventualnih sestankih predstavnikov dotičnih strok, vendar se je pri nekaterih naglasila že sedaj nujna potreba (5, 6).

Delegati Jugoslovenske akademije v Zagrebu, Srpske akademije v Beogradu ter Znanstvenega društva v Ljubljani so porabili priliko, da se pomenijo tudi o stvareh, ki se tičejo predvsem njih samih. Tudi v toku teh razgovorov se je sprožil marsikak predlog, ki se mora prej ali slej tako ali drugače realizirati:

X

Kronika.

X

o geofiziškem institutu; o pospeševanju slovarja hrvatskega in srpskega jezika, ki ga izdaja Jugoslavenska akademija; o izenačenju srbo-hrvatske terminologije in terminoloških slovarjih; o južnoslovanskem topografskem slovarju, zlasti slovarju krajev, ki mejijo s tujimi narodi in kurzirajo tudi pod tujimi nazivi; o dobri južnoslovanski bibliografiji, ki bi bila tudi strokovna; o južnoslovanskem biografskem slovarju; o izenačenju srbohrvatske ortografije, atlasu naših dialektov ter o sistematičnem proučevanju južnoslovanskih dialektov; o medsebojnem zbližanju naših akademij in učenih društev; o slovarju srednjeveške latinščine, ki ga pripravlja belgijska akademija itd. Premnogi zdravi pobudi se je morala za sedaj z ozirom na gmotno stanje odreči možnost realizacije v taki obliki in v takem obsegu, kakor bi bilo želeli: razgovor o južnoslovanskem biografskem slovarju se je zaključil z opazko, da pridemo do cilja najbrž še najhitreje, ako opravi svojo stvar najprej vsak sam in zase, pozneje se pa naj sklopi vse v celino; skrb za bibliografijo vse literarne produkcije ostane še tudi v bližnji bodočnosti naloga jedinic, ki so za svojo že doslej skrbale, pri čemer se računa zlasti tudi bibliografije strokovnih listov. Sklenilo se je, naj Jugoslavenska in Srpska kr. akademija prosita vlado kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, da najde sredstva za ustanovitev in izpopolnitev geofizičnega instituta z zavodom za meteorologijo in geodinamiko ter centralnega geološkega instituta za izdelavo detaljne geološke karte kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zaradi slovarja hrvatskega ali srbskega jezika zaprosi Jugoslavenska akademija v zajednici s Srpsko kr. akademijo ministrstvo prosvete, da odredi za izdaje tega prepotrebne delo posebno podporo, da bi se moglo čimprej dovršiti. Sprejel se je predlog, naj sodelujejo pri končni redakciji srbohrvatskih terminoloških slovarjev, ko bo šlo za to, da se izbere iz obilice razpoložljivih izrazov najprikladnejši, tudi slovenski predstavitelji dotičnih strok. Poudarjala se je nujna potreba študij o slovenski akcentologiji. Sklenilo se je zaprositi vlado, da najde in da sredstva za proučevanje našega naroda, njegovega jezika, življenja in običajev. Odgovor na vabilo k sodelovanju pri slovarju srednjeveške latinščine se je prepustil bližnjemu sestanku arheologov v Zagrebu.

Porabil sem priliko, ki nam jih je nudil divni in gostoljubni Zagreb več, da povem preko točk, ki so se na zborovanju razpravljale, nekaj besed. Na koncu poročila, ki sem ga napisal na željo uredništva Ljubljanskega zvona, ponavljam tiste besede: «V imenu Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani Vas zahvaljujem za povabilo. Razveselilo nas je tem bolj, ker je naše društvo šele v povojih in še ne vidite njegovih znanstvenih del. Vaš poziv k sodelovanju nam priča, da je v Vaših srcih vera v opravičenost eksistence našega društva in solidnost njegovih načrtov. Nismo ustanovili društva, da dobimo Slovenci eno društvo več, ampak iz prepričanja, da se morejo gotove panoge, ki spadajo v jugoslovanski znanstveni program, na ta način lažje organizirati in znanstvene naloge lažje izvršiti. In mislimo, da smo ravnali v zmislu idej, ki jih je razvil dne 7. marca 1920. na svečanem zborovanju Srpske kraljevske akademije velečislani njen gospod predsednik.» *F. Kidrič.*

Zbornik za umetnostno zgodovino. (Archives d'Histoire de l'art.) Urejuje dr. Izidor Cankar. Leto I. Št. 1—2. Ljubljana 1921. Izdaja Umetnostnozgodovinsko društvo v Ljubljani. 108 strani in 26 slik.

Med vsemi panogami znanosti (— in katera znanost je imela od nedavnega časa pri nas sploh lahko stališče? —) je bila pri nas morda največja pastorka umetnostna zgodovina in kot znanost prav za prav sploh ni prihajala v poštev. Imeli smo sicer in imamo precej jako marljivih zbiravcev spomeni-